

Słowniczek biblioteczny

A

Aneks - dodatek, załącznik uzupełniający tekst główny.

B

Beletrystyka - utwory literatury pięknej, obejmujące powieści, nowele, opowiadania.

Bibliofil - miłośnik, znawca i zbieracz rzadkich i cennych książek.

Bibliografia - uporządkowany spis dokumentów dobranych według określonych kryteriów, pełniący funkcję informacyjną.

Biblioteka - zbiór książek i innych materiałów źródłowych (księgozbiór).

Biblioteka Aleksandryjska - największa i najbogatsza biblioteka świata starożytnego.

Biblioteka Jagiellońska - główna biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Biblioterapia - terapia poprzez czytanie.

Biografia autora - informacja o życiu i twórczości autora książki.

Bookcrossing - idea nieodpłatnego przekazywania książek poprzez pozostawianie ich w miejscach publicznych, jak również w miejscach celowo utworzonych tzw. półkach bookcrossingowych.

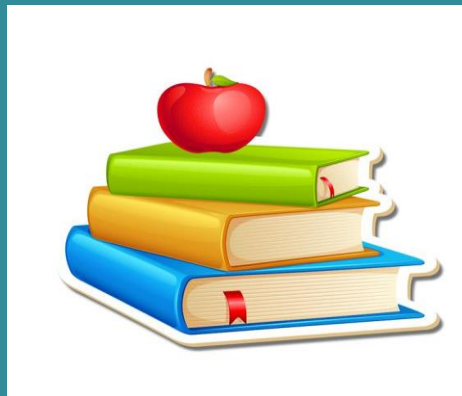
Budowa książki - do jej elementów należą: obwoluta, okładka, grzbiet książki, kapitałka, blok książki, wyklejki, karta przedtytułowa, karta tytułowa, spis treści.

D

Dane biblioteczne o książce - dane o książce, wypisane ze strony tytułowej i metryczki w odpowiednie miejsca karty katalogowej.

Dedykacja - tekst autora, wydawcy lub drukarza książki, umieszczony zwykle na pierwszej stronie, bądź tuż po tytule, informujący o poświęceniu komuś swego dzieła.

E

E-book, książka elektroniczna - cyfrowa wersja książki, rozpowszechniana głównie przez Internet.

Ekslibris - artystycznie skomponowany znak własnościowy książki z nazwiskiem i symbolicznym elementem graficznym właściciela lub nazwą instytucji, odbity na kartce przyklejanej na wewnętrzną stronę okładki.

Encyklopedia - wydawnictwo naukowe lub popularnonaukowe zawierające zbiór wiadomości ze wszystkich dziedzin wiedzy lub jednej dyscypliny, uporządkowanych najczęściej alfabetycznie.

Errata - wykaz błędów i pomyłek dostrzeżonych w książce w trakcie druku lub bezpośrednio po jej wydrukowaniu, dołączony do każdego egzemplarza nakładu, najczęściej w postaci oddzielnej kartki.

F

Fiszka - kartka do sporządzania notatek.

H

Hasło - wyraz lub wyrazy wysunięte na czoło pozycji i decydujące o zaszeregowaniu ich w słowniku, encyklopedii, katalogu, bibliografii itp.

I

Iluminacja - średniowieczne zdobnictwo książkowe, początkowo w postaci ozdobnych linii i inicjałów, aż do coraz bardziej skomplikowanych wzorów.

Indeks, skorowidz - alfabetyczny wykaz terminów, spis nazwisk, haseł występujących w danej książce.

Inicjał - litera rozpoczynająca rozdział lub wydzielone części tekstu, która z całości wyróżnia się wielkością, kształtem, kolorem lub ozdobami.

Inkunabuły - najwcześniejsze druki, powstałe przed 1501, których wygląd zewnętrzny naśladował książki rękopiśmienne.

K

Karta katalogowa - opis dokumentu sporządzony na kartach lub w komputerze; zawiera dane o książce pochodzące ze strony tytułowej i metryczki.

Karta tytułowa - podaje podstawowe informacje o książce: autora, tytuł, nazwiska współtwórców, adres wydawniczy.

Kartoteka - uporządkowany zbiór kart informacyjnych ułożonych według określonych kryteriów, zawierających opis fragmentu książki lub artykułu z czasopisma.

Kartoteka osobowa - kartoteka zawierająca zbiór kart informacyjnych o znaczących postaciach w układzie alfabetycznym.

Kartoteka zagadnieniowa - kartoteka zawierająca zbiór kart informacyjnych o piśmiennictwie dotyczącym określonych tematów.

Katalog - spis przedmiotów (dokumentów) jednego rodzaju, dokonany według określonej zasady.

Katalog biblioteczny - opisy książek i innych dokumentów gromadzonych w bibliotece na kartach katalogowych, uporządkowanych w sposób ułatwiający ich wyszukiwanie (alfabetyczny, tytułowy, przedmiotowy, rzeczowy).

Katalog alfabetyczny - zbiór kart katalogowych ułożonych według nazwiska autora; w przypadku pracy zbiorowej o miejscu karty decyduje tytuł książki.

Katalog komputerowy - katalog biblioteczny opracowany w programie komputerowym i udostępniony w systemie.

Katalog przedmiotowy - szereguje opisy katalogowe dokumentów według haseł przedmiotowych charakteryzujących tematykę dzieła.

Katalog tytułowy - zbiór kart katalogowych ułożonych alfabetycznie według tytułów dzieł.

Kodeks - jedna z form książki. Jest to zbiór kart złączonych (szytych, klejonych) na jednym z brzegów nazywanym grzbietem książki.

Kodeks średniowieczny - były to księgi zawierające teksty zarówno religijne jak i świeckie.

Książka - dokument graficzny myśli ludzkiej, w postaci trwale połączonych stron (kodeksu).

Książka elektroniczna - cyfrowa wersja książki, rozpowszechniana głównie przez Internet.

L

Leksykon - słownik zawierający wiadomości encyklopedyczne (łączy cechy słownika i encyklopedii).

M

Manuskrypt lub rękopis - księga napisana ręcznie.

Miniatura - ręcznie malowana ilustracja lub inicjał w średniowiecznym tekście rękopiśmiennym.

Motto - cytat, aforyzm, sentencja umieszczona na początku utworu lub jego części, jako myśl przewodnia nawiązująca do treści dzieła.

O

Objaśnienia skrótów - zbiór alfabetycznie ułożonych skrótów zastosowanych w tekście z wyjaśnieniem ich pełnej nazwy lub znaczenia.

Obwoluta - papierowa okładka zakładana na właściwą okładkę książki pełni funkcję ochronną. Jest również ozdobą książki, a także pełni rolę informacyjno-reklamową.

Odsyłacz - znak graficzny (gwiazdka, litera lub liczba) odsyłająca czytelnika do przypisu lub prowadzący do innego terminu (zob.-zobacz, por.-porównaj) stosowany w bibliografiach, indeksach, encyklopediach, słownikach.

Okładka - pełni kilka funkcji: ochronną, ozdobną oraz informacyjną, może być miękka bądź twarda, często podaje informacje o autorze i tytule.

Opis książki - dane o książce, wypisane ze strony tytułowej i metryczki w odpowiednie miejsca karty katalogowej.

P

Papirus - materiał pisarski otrzymywany z tzw. trzciny papirusowej rosnącej na bagnistych terenach strefy podzwrotnikowej.

Pergamin - materiał pisarski (podłoże, na którym można pisać) wyrabiany ze skór zwierzęcych. Wytwarzanie pergaminu zwano pergaminnictwem.

Posłowie - krótki tekst umieszczony na końcu książki, napisany przez autora, redaktora lub wydawcę, wyjaśniający nie poruszane w książce, a związane z jej treścią zagadnienia.

Przedmowa - tekst zamieszczony przez autora, komentatora lub wydawcę na początku książki.

Przypisy - komentarze, objaśnienia lub uzupełnienia tekstu głównego, umieszczone u dołu odpowiedniej strony lub przy końcu książki.

S

Słownik - zbiór wyrazów ułożonych według pewnej zasady (najczęściej alfabetycznie, rzadziej tematycznie), objaśnianych pod względem znaczeniowym, często ilustrowanych przykładami użycia.

Spis treści - wykaz części składowych wydawnictwa; może zawierać takie elementy jak np. wstęp, rozdziały, podrozdziały, ilustracje.

Sygnatura biblioteczna - umowne oznaczenie określające miejsce przechowywania dokumentu w bibliotece. W bibliotekach szkolnych może mieć symbol literowy lub cyfrowy według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

T

Titulatura - ogół danych służących do identyfikacji wydawnictwa, umieszczonych w przypadku czasopisma i gazety na pierwszej stronie, w przypadku książki – na karcie tytułowej i w metryce.

W

Wstęp - tekst umieszczony z reguły na początku utworu; napisany przez autora, wydawcę, tłumacza lub inną osobę; zawiera informacje dotyczące powstawania utworu oraz jego problematyki.

Z

Zwój - pierwotna postać książki w formie długiej wstęgi nawiniętej na dwa drążki.

Przygotowała Maryla Kwiatkowska-Sobieraj